



Тернопільська обласна бібліотека для дітей

*Науково-методичний відділ*

# Бібліотеки для дітей Тернопільщини: рік 2016

*Аналітично-статистичний огляд*

Тернопіль, 2017

**ББК 78.342 (4 Укр–Тер)**

**Б 59**

Бібліотеки для дітей Тернопільщини: рік 2016 : аналіт.-стат. огляд / Терноп. обл. бібл. для дітей, наук.-метод. від.; підгот. Т.В.Хованець. – Тернопіль, 2017. – 37 с.

Щорічний аналітично-статистичний огляд «Бібліотеки для дітей Тернопільщини: рік 2016» підготовлено на основі статистичних та інформаційних звітів бібліотек для дітей, що дає можливість отримати інформацію про стан, проблеми та перспективи розвитку книгозбірень області, які обслуговують дітей. Матеріали, викладені в огляді, будуть корисними для керівників установ, працівників місцевої влади та управління культури.

***Підготувала:***

**Т. В. Хованець**

***Відповідальна за випуск:***

**Н. С. Новіцька**

©Тернопільська обласна бібліотека для дітей, 2017

Діяльність бібліотек для дітей Тернопільської області у 2016 році була спрямована на удосконалення роботи бібліотек району, надання методичної та практичної допомоги сільським бібліотекарям з питань обслуговування користувачів-дітей та сприяння розвитку і поширенню бібліотечних інновацій.

Щорічно бібліотеки для дітей приймають участь у Всеукраїнських та обласних конкурсах, проектах, які проводяться за ініціативи Національної бібліотеки України для дітей, Української бібліотечної асоціації та інших Міжнародних фондів та програм.

У 2016 році користувачі та бібліотекарі взяли участь у:

- ◆ Всеукраїнському конкурсі «Мрії про Україну: дитячий погляд»;
- ◆ Всеукраїнському тижні дитячого читання;
- ◆ Всеукраїнському конкурсі «Найкращий читач року – 2016»;
- ◆ Літніх читаннях;
- ◆ Активізувалася діяльність бібліотек для дітей у реалізації обласних проектів.

В умовах, що продиктовані нині нелегким часом та неоднозначними обставинами економічно-політичної ситуації в країні, бібліотеки для дітей особливу увагу приділяють:

- утвердженню в свідомості та почуттях юних особистостей патріотичних цінностей, переконань і поваги до культурного та історичного минулого України,
- вихованню поваги до Конституції України та державної символіки,
- орієнтації на військово-патріотичне виховання,
- формуванню толерантного ставлення до інших культур і традицій.

Основним важелем виховання патріотизму у дітей та молоді є усвідомлення гордості за свою Батьківщину.

З нагоди відзначення 25-ї річниці незалежності України дитячі бібліотеки області взяли участь у Всеукраїнському конкурсі дитячої творчості «Мрії про Україну: дитячий погляд», ініційованому Національною бібліотекою України для дітей. До участі в конкурсі долучилися: обласна бібліотека для дітей, 9 центральних бібліотек для дітей (Борщівська, Буцацька,

Гусятинська, Заліщицька, Кременецька, Монастириська, Підволочиська, Терехівська і Шумська ЦБД) та сільські бібліотеки області. Найкращі роботи учасників були надіслані до Національної бібліотеки України для дітей.

Також в рамках святкування річниці Незалежності України в бібліотеках для дітей відбулось безліч різноманітних заходів, зокрема:

- Урок державності «Моя Україна: подорож в історію» (Козівська ЦБД).
- Вікторини «Моя Україна», «Що ти знаєш про Україну?», огляд книжково-ілюстративної виставки «Україна одна – прекрасна і незалежна» (Кременецька ЦБД).
- Літературно-мистецьке свято «Я вам розкажу про Україну» (Лановецька ЦБД).
- Музично-поетична акварель «Велична і свята моя рідна земля» (Підволочиська ЦБД).
- Цикл заходів «Героїчна Україна від минулого до сьогодення» (Монастириська ЦБД).
- Пізнавальна година «Яскраві зорі моляться з небес за рідну матінку серпневу Україну», літературно-музична композиція «Україно незборима з роду, ти душа великого народу» (Шумська ЦБД) та багато інших.

Крім того, з нагоди свята в Гусятинському районному будинку культури відбулося урочисте засідання. Районна бібліотека для дітей також долучилась до святкування відкриттям книжково-ілюстративної виставки «Один в нас Бог, одна Вітчизна, одна в нас мати – Україна».

З метою формування національної свідомості підростаючого покоління, виховання почуття патріотизму та з нагоди відзначення Дня Соборності України в Бучацькій бібліотеці для дітей організовано книжкову виставку та проведено хвилини державності «Соборність рідної землі – основа нації й народу».

Кожен народ має своїх національних героїв, які в найкритичніший момент історії, втілюють найкращі його риси, піднімають на боротьбу інших і беруть на себе відповідальність за майбутнє нації, ведучи її за собою.

Однією з таких особистостей без перебільшення був **Михайло Сергійович Грушевський** –. Його по праву називають

першим президентом України, «батьком української історії». Та мало хто в історії України зробив так багато для ствердження ідеї її державної незалежності, для захисту її національних традицій і культури.

З нагоди відзначення 150-річчя від дня народження Михайла Грушевського – видатного історика, літературознавця, письменника, публіциста, громадського та державного діяча в бібліотеках області відбулись різнопланові заходи:

- Тематична викладка літератури «Велет розуму і духу» (Бережанська ЦДБ).
- Історична година «Світоч Української історії» (Борщівська ЦБД), огляд книжкової виставки «Перший президент України» (Борщівська ЦБД).
- Хвилина історичної пам'яті «В його серці жила Україна», тематична виставка «Михайло Грушевський – апостол української ідеї» (Бучацька ЦБД).
- Віртуальна подорож «Музей Михайла Грушевського», презентація «Національний історик» (галерея пам'ятників Михайлу Грушевському), історичний щоденник «Михайло Грушевський на порозі Нової України» (Гусятинська ЦБД).
- Огляд літератури «Михайло Грушевський: історія і сучасність», виставка одного автора «Великий син українського народу» (Заліщицька ЦДБ).
- Історичний екскурс «М.С.Грушевський – перший президент України» (Збаразька ЦДБ).
- Історичні читання «Михайло Грушевський – історик і будівничий нації» (Зборівська ЦБД).
- Бесіда-інформація «Найвидатніший історик України», попереджувальна довідка «Михайло Грушевський – визначна постать української історії», книжкова виставка «Вірний син свого народу» (Кременецька ЦБД).
- Година спілкування «Михайло Грушевський: життя і діяльність очима потомків», книжкова виставка «Найбільший творець нової історії» (Лановецька ЦБД).
- Історичний екскурс «Жив і творив заради України», огляд книжкової виставки «Михайло Грушевський: історик і будівничий нації» (Монастирська ЦДБ).

- Історична година «В його серці жила Україна», тематична виставка «М.С.Грушевський – хто він?» (Підволочиська ЦБД).
- Перегляд відеофільму «Історія України-Русі», викладка літератури «...Треба боротися за весь український народ...» (Підгаєцька ЦБД).
- Історична година «Борець за незалежність України», бліц-інформація «Михайло Грушевський – хто він?», виставка-портрет «Михайло Грушевський – апостол української ідеї» (Теребовлянська ЦБД).
- Перегляд документального фільму «Михайло Грушевський з циклу «Невідома Україна», інформаційна хвилинка «Михайло Грушевський – історик і будівничий нації», виставка-ім'я «Вчений і історик, лицар визвольної боротьби» (Тернопільська ЦБД).
- Виставка-роздум «Історик і будівничий нації» (Шумська ЦБД).
- Літературна вікторина «Михайло Грушевський», тематична виставка «Велична постать України» (Бібліотека № 3 для дітей Тернопільської міської ЦБС).
- Тематична година інформування «Михайло Грушевський – апостол української ідеї» (Бібліотека №4 для дітей Тернопільської міської ЦБС).

3 нагоди відзначення **Дня Європи** та з метою розширення знань користувачів з питань європейської інтеграції, отримання нової інформації про європейські країни в Бучацькій ЦБД відбулося свято «Святкуємо День Європи разом із бібліотекою». У відділі обслуговування дошкільників та учнів 1–4 класів проведено літературну мандрівку «Європа в казках». У міському сквері була організована творча сцена, на якій діти мали можливість заспівати пісню чи розказати вірш мовами жителів Європи. Звучали пісні польською, німецькою, англійською, португальською мовами. На вікнах бібліотеки для дітей жителі міста мали можливість переглянути дитячі малюнки із циклу «Європейські мотиви».

В Козівській ЦДБ проведено Європейський тиждень «День Європи – символ спільних цінностей», в рамках якого відбулись

онлайн-подорожі країнами Європи, віртуальна мандрівка «Письменники Європи» та євро вікторини.

Тернопільська центральна бібліотека для дітей міської ЦБС організувала виставку-екскурс «Україна на шляху до Євросоюзу».

**До роковин подій на Майдані** в Збаразькій та Шумській центральних дитячих бібліотеках відбувся перегляд кінострічки «Зима у вогні: Боротьба України за свободу». Учасники заходу поринули у події, що відбувалися під час Революції Гідності та дізналися історію створення українського документального фільму, знятого Євгеном Афінеєвським. Світова прем'єра кінострічки відбулась 3 вересня 2015 року на Венеційському кінофестивалі, також фільм було показано на головному конкурсі на кінофестивалі в Телларайді, а на міжнародному кінофестивалі у Торонто – отримав Приз глядацької аудиторії за найкращий документальний фільм.

У зв'язку з подіями, які відбуваються на сході України у багатьох центральних бібліотеках для дітей та бібліотеках-філіях сіл області облаштовані куточки пам'яті Героїв Небесної Сотні та воїнам АТО.

До Дня захисника України у Збаразькій центральній бібліотеці для дітей відбулась година мужності «Діти від серця своїм захисникам» та відкриття виставки дитячих малюнків, що повернулися з гарячих точок подій на Сході України.

2016 рік проголошений Папою Римським Франциском – Святим Роком Милосердя. З цієї нагоди у Бучацькій ЦБД діяла книжкова виставка: «Життя потребує милосердя». Увазі читачів було запропоновано книги: Бруно Ферреро, Калини Ватаманюк, Гарафینی Маковей, Валентини Семеняк-Штангей та ін. До даної книжкової виставки звернулось 57 користувачів, які взяли 72 книги.

## **Красназавча діяльність. Народознавство**

Немає в людини місця дорожчого, ніж те, де вона народилася, землі, на якій зросла. Кожна нація має свої звичаї, що народжувалися впродовж багатьох століть і освячені віками. Особливе місце у діяльності бібліотек області посідає популяризація інформації з питань краєзнавства.

З цією метою у Бучацькій ЦБД оформлена постійно-діюча краєзнавча виставка «Бучач – перлина Тернопілля», звернувшись до якої користувачі дізнаються про історичне минуле краю, його сучасників, літераторів, художників, митців. Пізнавальними для користувачів-дітей були такі заходи: краєзнавчий екскурс «Мое місто – частинка Батьківщини», краєзнавча подорож «Місто, в якому маю щастя жити», екологічна подорож «Ми мандруєм рідним краєм і природу зберігаєм».

Краєзнавство є своєрідним містком, який поєднує покоління минулі з поколіннями сьогоденними й майбутніми. Цей зв'язок минулого із сучасним вдало відтворила бібліотекар Оксана Чайківська бібліотеки-філії сіл Доброполе та Матеушівка Бучацького району, яка збрала та систематизувала матеріали про їх історію та завдяки спонсорським коштам видала книгу «Доброполе і Матеушівка: історія та сучасність», присвячену 300-річчю з часу заснування села Доброполе і 205-річчю с. Матеушівка.

У Шумській ЦБД проведено історико-краєзнавчу мандрівку «Тобі розкаже сива давнина, як край мій жив, боровся, розквітав», етнографічну гру «Дивосвіт рідних оберегів», народознавче свято «Обереги – символи любові й незрадливості», розгорнуто книжково-ілюстративну виставку «Це край де ти живеш». Вже декілька років поспіль читачі бібліотеки беруть активну участь та займають призові місця у щорічному районному літературному конкурсі «Самчукова криниця» присвяченому дню народження українського письменника Уласа Самчука.

Про **Іванну Блажкевич** ходили легенди і за її життя, і після нього. Вона залишила по собі цікаву літературну спадщину і світлу пам'ять серед галичан. А надто серед жителів села Денисова на Козівщині, де жила, творила, брала активну участь у громадському та культурному житті краю.

До 130-річчя ювілярки в бібліотеках області відбулися:

- Літературно-краєзнавча мандрівка «Буду людям помагати Україну будувати» (Бучацька ЦБД).
- Подорож по творчості «Коли душа сховалася в слова» (Борщівська ЦБД).
- Інформгодина «Серце віддане дітям» (Підволочиська ЦБД).



- Літературна мандрівка «Українець я маленький, Україна моя ненька» (Шумська ЦБД).

Під час заходів звучали розповіді про життя та творчість письменниці, декламувались вірші, присвячені Іванні Омелянівні, звучали пісні на слова поетеси.

У березні 2016 року минуло 140 років від дня народження Мирона Михайловича Кордуби, українського історика, нашого земляка, який народився у селі Острів Тернопільського району. Титанічна праця науковця – це зібрана ним бібліографія історії України за 1800-1941рр. Це 55 тисяч анотаційних карточок з книг, часописів, журналів. На превеликий жаль вона до цього часу не вийшла друком у світ. Його іменем у родинному селі названо центральну вулицю і встановлено меморіальну дошку.

З нагоди ювілею відомого краянина в ЗОШ І-ІІІ ст. селища Гусятин відбувся історичний урок «Мирон Кордуба в історії України», який підготували та провели: Гусятинська районна бібліотека для дітей, вчитель історії Стефанів Т.Є., студент-практикант Пенюта В.А., учні 9–А класу. Присутні познайомилися з біографією історика, науковими працями, особовим фондом у Державному архіві Львівської області, переглянули презентацію «Мирон Кордуба – учений з європейським іменем» та книжкову виставку «Сторінками біографії М. Кордуби».

### **Морально-правове виховання**

З давніх часів доброта і милосердя цінувалися нашим народом. Милосердя – це вміння співчувати, готовність допомагати людям. У Бучацькій бібліотеці для дітей до дня толерантності відбулось відкриття виставки-діалогу «Толерантність – це ...», а також присутні добирали закінчення до прислів'їв, слухали притчу бібліотекаря про добро і зло, грали у вікторину «З якої казки цей герой?», пригадували казкових персонажів, які робили добрі справи, приносили радість оточуючим.

У Монастириській ЦБД учні 3–5 класів здійснили чарівну подорож «В країну ввічливості та доброти» імпровізованим потягом, де на кожній зупинці проводилися ігри, конкурси, вікторини, загадувались загадки. Перша зупинка під назвою

«Словник чемної дитини» навчила малечу ввічливості. Друга «Містечко вихованих дітей» – чемної поведінки дитини в навколишньому середовищі за допомогою золотого правила «Ставитися до людей потрібно так, як би ви хотіли, щоб ставилися до вас». На третій зупинці чарівної подорожі пасажери потягу зустрілися з казковими героями Шапокляк та Королевою Чистоти, які демонстрували кожен свою поведінку. Наступною за маршрутом була станція «Скринька народної мудрості», на якій діти отримали завдання скласти прислів'я з поданих слів. На завершення подорожі бібліотекар подарувала дітям ключ від «Країни Ввічливості та Доброти». Учасники здолали всі перешкоди, пройшли складний шлях, не піддалися на умовляння Шапокляк, витримали екзамен Королеви Чистоти і отримали звання ввічливих, добрих і вихованих.

**Міжнародний день захисту дітей** – це ще й перший день веселого, теплого літєчка і шкільних канікул. Гамірно, весело і багатолюдно цього дня в бібліотеках області. Щоб дівчора відчула справжнє свято, працівники книгозбірень організують цікаві заходи, готують сюрпризи, прикрашають приміщення різнокольоровими кульками.

**Літературно-пригодницький квест «У пошуках скарбів»** – захоплююча гра, яка напередодні Міжнародного дня захисту дітей принесла активним читачам Козівської бібліотеки для дітей незабутні нові враження. На учасників чекали завдання, які вимагали спритності, швидкості, знань, логіки, тому неабияк зацікавили юних пошуковців і їх наставників. На восьми локаціях (в установах, організаціях, розташованих у центрі Козови), де були агенти, команди за визначений час виконували завдання, отримавши певну кількість балів. Серед завдань були: пантоміма, написання тексту, усі слова, в якому розпочинаються із літери «П», розгадування ребусів, музичні завдання, знання творів Шевченка, загадки на знання музичних інструментів, пошук у каталозі періодичних видань. Крім того, пошуковці повинні були назвати 10 видавництв України, розшифрувати прислів'я по букві алфавіту, знайти по каталозі й енциклопедії розділи, карточки за прізвищем автора, знайти відповідні публікації у підшивці газети, написати твір про популяризацію книг, читання.

Обов'язковою умовою було і те, що на кожній локації має бути спільне фото усієї команди. Після проходження кожною із команд локацій, які розташовувались у Козівській загальноосвітній школі №1, районному будинку культури, приміщенні районної газети «Вільне слово», школі мистецтв, магазині «Пізнайко», «Укрпошті», фініш гри, як і старт, відбувся у районній бібліотеці для дітей. Втомлених і щасливих від пройденого шляху учасників квесту, працівники книгозбірні пригощали смачними канапками та солодошами.

В очікуванні результатів гри учасники команд зі своїми координаторами, пов'язавши синьо-жовті стрічки на руки, провели флешмоб «Діти України». Усі чотири команди-учасниці були нагороджені пам'ятними сувенірами – блокнотами, брелками, а переможці ще й іменними ручками бібліотеки.

В Бучацькій ЦБД в рамках свята на дітей чекали: книжкова виставка «Хай усміхаються діти щодня, доброго ранку, доброго дня», година правознавства «Дитинство – це я і ти», правова хвилина «Подорож країною Закону і Права». В міському сквері відбулась правознавча вікторина «Все – із доброго чи злого – починається з малого», переможці якої отримали призи, а всі учасники поласували солодошами.

Щорічно з 25 листопада по 10 грудня в Україні проводиться **Всеукраїнська акція «16 днів проти насильства»**, яка з 1991 року підтримується міжнародною спільнотою.

В рамках даної акції та Всеукраїнського тижня права у Тернопільській обласній бібліотеці для дітей відбулась відеоконференція «Права людини в сучасному світі». Відео-спілкування проходило за участі найактивніших користувачів Бучацької, Підгаєцької, Шумської та Тернопільської книгозбірень для дітей, а також представників Української Гельсинської спілки з прав людини та Освітнього Дому прав людини (м. Чернігів). Модератором заходу виступила керівник ГО «Інформаційно-правовий центр «Права людини» Олександра Гриньків. Під час заходу спільна робота, онлайн-змагання, цікава та потрібна інформація так захопила учасників, що й після завершення відео-спілкування у бібліотеках точились дискусії та ніхто із учасників не поспішав розходитись.

## **Інтелектуальний та творчий розвиток особистості, організація дозвілля користувачів**

Основним завданням Всеукраїнського тижня дитячого читання є популяризація найкращих надбань української та світової літератури, заохочення дітей до систематичного читання шляхом проведення різноманітних бібліотечних заходів.

Протягом семи днів весняних канікул у бібліотеках області відбулися дивовижні мандрівки, незабутні зустрічі, читання вголос, вікторини, конкурси, ігри і забавлянки для наймолодших, зокрема:

- Виставка малюнків на прочитані книги «Я люблю тебе, Україно!» (Бережанська ЦБД).
- Виставка дитячих малюнків «Ніколи не сумую – читаю і малую», виставка-загадка «Хто багато читає – той відгадає» (Бучацька ЦБД).
- Літературне лото «Барвистий світ дитячої книги», бесіда-порада «Кожного дня і кожную годину оберігайте всяку пташину», виставка-перегляд «Книги-ювіляри – 2016 року» (Копичинецька міська бібліотека для дітей, Гусятинська ЦБС).
- Літературно-музичне свято «Книжок країна чарівна у гості вас чека вона», конкурс «Літературний ланцюжок», майстер-клас «Дарунок власноруч» (Заліщицька ЦБД).
- Книжкова виставка-перегляд «Книга світ – книга – серцю привіт» (Козівська ЦБД).
- Віртуальна мандрівка «Чарівний світ мистецтва», виставка-відкриття «Прочитай улюблені книги твоїх батьків» (Теребовлянська ЦБД).
- Гра-тренінг «Книга створює людину», виставка-реклама «Дивовижне поруч» (Тернопільська районна бібліотека для дітей).
- Театралізоване дійство «Мої друзі – книги», гра-вікторина «Дивовижні світи дитячої енциклопедії», книжково-ілюстративна виставка «Стежками премудрих книжок» (Кременецька ЦБД).
- Історична мандрівка «Я мудрість – бо я книга» (Почаївська міська бібліотека для дітей, Кременецька ЦБС).

- Літературні жмурки «Знайди героя казки», прес-агенція «Тет-а-тет з журналом та газетою» (Підволочиська ЦБД).
- конкурс на кращий щоденник читання (Скалатська міська бібліотека для дітей, Підволочиська ЦБС).
- виставка «Книжковий дрес-код» (кращі книги року за версією укр. всесвітньовідомого радіо «Бі-Бі-Сі») (Тернопільська міська центральна бібліотека для дітей) та багато інших.

В рамках проголошеного **Року англійської мови в Україні** працівники Бучацької районної бібліотеки для дітей прийняли естафету від бібліотекарів України, учасників проекту «Display – кросинг» молодіжної секції УБА з облаштування виставки-імпульсу «Книжковий Біг-Бен» з елементами інсталяції. «Книжковий Біг-Бен» оформлено у вигляді вежі Біг-Бен, яка є символом Англії та всього англійського, і складається із трьох розділів, кожен з яких своїм змістом несе основну ідею виставки «Для того, щоб пізнати світ – вивчай англійську!». Перший розділ «Do you speak English?» був представлений багатотомною енциклопедією «The golden home and high school», словниками, довідниками. Книги даного розділу знайомлять з нормами мови, застерігають від неправильного вживання слів, їхніх граматичних форм, вимови, розширюють пізнання, збагачують словниковий запас. Друга полиця відкрила світ книг, які варто читати мовою оригіналу (художня література англійською). Адже переклад ніколи не передасть повною мірою того, що вклав у цей твір автор. Третій розділ мав назву «Мова, що стирає кордони». «Книжковий Біг-Бен» спонукав користувачів бібліотеки до більш глибокого вивчення англійської, щоб стати успішним.

**Літературна година «Під зорею Франкового слова»** приурочена 160-й річниці від дня народження каменяра, що відбувалась у Бучацькій ЦБД зібрала багато шанувальників його творчості. На святі звучали поезія Франка та пісні на його слова. Особливо учасників зворушила розповідь про І. Франка як казкаря, автора відомих дитячих творів «Малий Мирон», «Олівець», «Під оборогом», «Грицева шкільна наука». Роль малого допитливого Івана Франка зіграв Віталік Чинчак. Франкові пісні не залишили байдужим жодного слухача заходу. Цікавою для учасників заходу була інсценізація трепетних стосунків Франка і його коханих панянок Ольги Рожкевич,

Юзефи Дзвонковської та Целіни Зигмунтовської – тричі йому «являлася любов...». На завершення літературної години на слова Франка прозвучала пісня у виконанні квартету учасників Союзу Українок.

До ювілею Каменяра Збаразькою центральною дитячою бібліотекою спільно з відділом інформаційних технологій та автоматизованих бібліотечних процесів підготовлено віртуальну виставку «Любив Франко дітей без міри, до них мав серце добре й щире» (<http://www.youtube.com/watch?v=qneodYaR70>).

З настанням літа, а отже і літніх канікул, життя бібліотеки вибухає новими фарбами – розпочинаються **Літні читання**, які передбачають проведення різноманітних дозвіллевих заходів для дітей: віртуальні подорожі, екскурсії, інтелектуально-пізнавальні ігри, літературні вікторини, брейн-ринги, пізнавальні розваги, відеоперегляди, дитячий мульткінозал, мистецькі лото, знайомства з книжковими і періодичними новинками, проведення Днів бібліотеки на вулицях та у відпочинкових зонах міста.

З метою організації дозвілля дітей влітку, а також заохочення їх до читання Збаразькою ЦБД проводились літні читання під гаслом «З книгою на канікулах сумувати ніколи», які включали: виставку-свято «Літо, книга, друзі – я!», тематичну полицю «Цвітуть, як квіти України діти», книжкову виставку «Ми хочемо, щоб ваше літо було книгами зігріте», мульт-салон «Права дітей в мультфільмах», поетичну хвилинку «Моя країна – Україна», прес-калейдоскоп «Журнальна веселка», поетичну мережку «Літні промінці на книжковій полиці», літературну годину «Народжений на берегах Десни» (до 75-річчя Василя Чухліба), огляд літератури «Скарби таємниць книжкових полиць», геральдичну подорож «Кольори, що дарують надію», літературно-поетичний вернісаж «Улюблена Богом перлина, Для всіх українців одна, Козацька моя Україна, хлібів золотих сторона» (до Дня Незалежності України), огляд літератури «Казковими стежками», віртуальну виставку «Любив Франко дітей без міри, до них мав серце добре й щире», бесіди «Ми всі родом з України» та «Сини твої, Україно».

Козівська ЦБД дітей запросила своїх читачів на **казкову вікторину «У казки на гостинах»**. Чарівний настрої запанував у залі як тільки почали заходити учасники заходу, адже кожен із

них був не просто святково одягнений, а представляв певного казкового героя. Незважаючи на вік дітей, від 7 до 14 років, така форма заходу сподобалась усім, тому що конкурс був насичений різноманітними цікавими завданнями. Розпочалась вікторина із конкурсу для капітанів «Казкові тести», де вже досить солідні «дорослі діти» повинні були поринути у дитинство, щоб пригадати, у якому «супермаркеті» дід придбав Козу Дерезу і чи насправді Царівна-Жаба покинула Івана Царевича, бо він не захотів придбати їй нову сукню. Після цього команди усі разом відгадували телеграми надіслані казковими героями. А далі було ще цікавіше – адже, щоб відгадати казку і заробити солодкий бал, її потрібно було і намалювати, і вирізати ножицями, і показати пантоміму... Коли дійшла черга до останнього конкурсу, тут відкрилась інтрига дрес-коду святкової вікторини, адже команди повинні були придумати власну казку за участю казкових героїв, яких вони представляли. Спочатку в очах засвітилось здивування, адже це були герої із різних казок і як їх поєднати в одну, здвалося неймовірним. Та команди відразу жваво приступили до цього завдання і, як виявилось, це був найцікавіший конкурс. Казки «Чари Баби-Яги» і «Королівський півник» у виконанні юних акторів були цікавими, веселими, креативними і захоплюючими. Кожен із учасників проявив себе справжнім талановитим актором – Сергій Солтис, Яна Іваницька, Юля Іваницька, Марта Івашків, Ангеліна Литвинчук, Давид Литвинчук, Люся Полянін, Аліна Гардіяс, Катя Крих, Зоряна Кіт.

**Театралізоване дійство «Спокуси книжкового літа»** відбулося в Гусятинській районній бібліотеці для дітей, яке проходила за сприяння канадського благодійного фонду «Світ дітей». У святі взяли участь: представник фонду у Гусятинському районі Інна Сирник та начальник відділу культури і туризму райдержадміністрації Роман Сагайдак. До свята благодійники придбали для користувачів дитячої бібліотеки 418 екземплярів книг на суму 15 тисяч гривень

Вирішити проблему тимчасової зайнятості дітей у містечку Гусятин допомагає «**Бібліоняня**». Ця нова бібліотечна послуга, що діє при Гусятинській центральній бібліотеці для дітей, дає можливість зайняти корисною справою дитину, а батькам – вільний час для вирішення власних термінових питань.

У Шумській ЦБД для прихильників та любителів Інтернету проводились віртуальні подорожі, Інтренет-години: «Сім чудес світу», «Канікули в Інтернеті – цікаве для допитливих», «Цікаві явища Всесвіту», «Літо під WWW – парасолькою», відео-урок «Твій друг дорожній рух».

В Збараській бібліотеці працює **гурток «Юні друзі книги»**, для учнів молодшого шкільного віку, де діти дізнаються про історію виникнення писемності, про те як виникла книга, як її створюють зараз, як побудована книга, та як слід з нею поводитися, займаються ремонтом книг. В рамках **засідання клубу «Спілкування»** (для учнів 5–9 класів) проведено: відео-подорож у минуле «Ти одна і неподільна, Україно моя вільна, відеоперегляд «Зима у вогні», екологічну подорож «Заповідними місцями Тернопільщини», годину народознавства «Сяйво Великодньої писанки», бесіду «М.С.Грушевський – перший президент України», огляд літератури «Україна – територія гідності», бесіду «Славні хлопці – запорожці», годину цікавих повідомлень «Екстремальний спорт: задоволення чи небезпека».

Розвинути та реалізувати свої творчі здібності відвідувачі бібліотек мають нагоду під час проведення різного роду майстер-класів. Зокрема, напередодні Дня святого Валентина у Козівській ЦДБ пройшов майстер-клас по виготовленню «валентинок» у вигляді паперових сердечок. Складаючи з паперу ці дивовижні символи, учасники навчилися ще одному з видів техніки – орігамі. Готові сердечка в День св. Валентина діти дарували своїм близьким, демонструючи їм свою любов, адже найприємніший подарунок – це власноруч зроблене диво. З нагоди 8 березня проходив майстер-клас із виготовлення весняних квітів з бісеру, який провели керівники гуртків Козівського дитячого парку «Лісова пісня» для учнів 2–4 класів. Нанизуючи бісеринку до бісеринки, пелюсточку до пелюсточки, листочок до листочка з допомогою керівників діти поступово виготовили весняні квіточки з бісеру, які їх мами, сестрички чи бабусі отримають на свято.

Трохи пофантазувавши, з допомогою пластиліну, можна створити різні вироби. Саме таким захопленням у вільний від навчання час і займається смілива дівчинка, учасниця програми спонсорської допомоги «Chalice» читачка Козівської районної



бібліотеки для дітей, учениця 3-А класу Катруся Крих. У читальному залі бібліотеки викладено «творчу галявину» з робіт талановитої дівчинки під назвою «Пластилінові фантазії». Тут відвідувачі бібліотеки зустрінуть слоненя, колобка, метелика, бджілку, равлика, а також побачать різноманітні квіти та аплікації. Особливо захоплює філігранно тонка робота дівчинки, щодо створення найдрібніших деталей кожної міні-скульптури. Вправні рученята маленької майстрині створюють справжні дива.

Важливою складовою роботи бібліотеки є **реклама її діяльності**, яка відіграє важливу роль у формуванні іміджу книгозбірні, інформуванні про нові послуги та залученню потенційних користувачів до бібліотеки.

З метою популяризації книги, читання і бібліотеки та з нагоди Всеукраїнського дня бібліотек 30 вересня 2016 року в Бучацькій центральній районній та дитячій бібліотеках відбувся **День відкритих дверей «Бібліотека відома і невідома»**. Програма заходів включала: книжковий фрі-маркет «Не можеш купити – прийди і візьми! Все найновіше і найцікавіше!» (Новинки сучасної української та світової художньої літератури, світові бестселери), інформ-турне сайтами сучасних письменників «Розсіяні по континентах», бліц-екскурсія «Сучасна бібліотека – сучасному користувачу», презентація виставки «Світ барвистої книги: ілюстрації у дитячій літературі», майстер-клас із монотипії, акварельного та фактурного живопису «Креативна скринька», яку провів бучацький художник Роман Лесів, вулична акція «Поезія об'єднує!», під час якої всі бажаючі, в т.ч. перехожі могли стати до вуличного мікрофона і прочитати улюблені поетичні твори, конкурс-вікторина «Найкращий книгоман сучасності», віртуальна подорож «З книгою навколо Землі».

Цьогоріч було створено блог Кременецької ЦБС, на сторінках якого оперативно викладається вся найновіша інформація про роботу бібліотеки. До уваги користувачів блогу історії створення бібліотек, інформація про виникнення сіл та звідки пішли їх назви. На сторінці «Бібліотечне асорті» можна переглянути фотографії проведення різноманітних масових заходів у бібліотеках. Головна сторінка блогу знайомить з найактуальнішими новинами та оголошеннями про той чи інший

захід, який буде чи було проведено у бібліотеках. У розділі «Методичний вісник» висвітлюються матеріали проведених семінарів, практикумів, нарад для бібліотекарів району із фото.

Тернопільська центральна бібліотека для дітей міської ЦБС у звітному році підготувала і видала буклет «Центральна дитяча бібліотека – бібліотека сімейного читання та родинного спілкування» та флаєри «Бібліотек@ – світ нових можливостей», «Центральна дитяча бібліотека запрошує на фестиваль».

На сторінках районних газет протягом минулого року було надруковано близько 100 публікацій про діяльність центральних районних та міських бібліотек для дітей. Беззаперечним цьогорічним лідером серед висвітлення своєї роботи у періодиці є Козівська центральна бібліотека для дітей – 53 статті у районній газеті «Вільне слово».

Реклама органічно ввійшла в діяльність кожної бібліотеки, її користувачів та віддзеркалює не тільки інформаційні ресурси, але й можливості, технології, а також безпосередньо створює імідж бібліотечній установі та її працівникам.

### **Мережа бібліотек, що обслуговують дітей**

В Тернопільській області функціонує 878 публічних бібліотек Міністерства культури. Дитяче населення обслуговує 832 бібліотек, в тому числі: 799 сільських бібліотек-філій та 32 публічні спеціальні (дитячі) бібліотеки, з них:

- 1 – обласна бібліотека для дітей;
- 13 – центральних районних бібліотек для дітей;
- 2 – центральних бібліотеки для дітей громади;
- 16 – міських бібліотек для дітей;

В централізованій бібліотечній системі міста Тернополя користувачів-дітей обслуговує 5 міських бібліотек для дітей. Найбільша мережа бібліотек, що обслуговують дітей у: Зборівському (66), Тербовлянському (62), Борщівському (60) та Чортківському (54) районах. Найбільша кількість дитячих бібліотек у Гусятинському (4), Борщівському та Кременецькому (3) районах, Чортківському, Підволочиському, Збаразькому – по 2. Мережа бібліотек області, що обслуговують дітей, у порівнянні з 2015 роком зменшилась на 1 бібліотеку (закрито Тербовлянську центральну бібліотеку для дітей). **Табл.1**

### **Мережа бібліотек, що обслуговують дітей**

№ п/п	Назва району	Дитячі районні та міські	в т.ч. міські	сільські	Загальна кількість
1.	Бережанський	1	-	41	42
2.	Борщівський	3	2	54	60
3.	Бучацький	1	-	49	50
4.	Гусятинський	4	3	39	43
5.	Заліщицький	1	-	51	52
6.	Збаразький	2	1	52	58
7.	Зборівський	1	-	64	66
8.	Козівський	1	-	39	40
9.	Кременецький	3	2	49	54

10.	Лановецький	1	-	40	41
11.	Монастириський	1	-	35	38
12.	Підволочиський	2	1	41	44
13.	Підгаєцький	1	-	28	29
14.	Теребовлянський	-	-	54	62
15.	Тернопільський	1	-	52	53
16.	Чортківський	2	2	52	54
17.	Шумський	1	-	37	43
	Всього	26			
18.	м.Тернопіль	5	5	-	5
	Всього: по області	31	16	777	830
19.	Обласна бібліотека для дітей	1			1
	Всього	32	16	777	831

### **Матеріально-технічна база бібліотек**

Загальна площа приміщень бібліотек для дітей становить 5567,74 кв.м. (-306 у порівнянні з 2015 роком), з них 1979,60 кв.м. (35,6 %) використовується для зберігання бібліотечного фонду та періодичних видань. Проте, не всі бібліотеки належно забезпечені приміщеннями для відповідного зберігання бібліотечних ресурсів. Зокрема, у Зборівській ЦБД бібліотечний фонд нараховує 19,4 тис. примірників, площа для зберігання становить лише 20 кв.м., у Підволочиській ЦБД відповідно – 19,8 тис. примірників – 12 кв.м., Буцацькій ЦБД – 17,7 тис. примірників – 16 кв. м. Бережанська центральна, Гримайлівська, Хоростківська, Вишнівецька, Почаївська та Скалатська міські бібліотеки для дітей взагалі не забезпечені приміщеннями для зберігання своїх фондів. Найменші площі приміщень для обслуговування користувачів має Тернопільська (Великі Бірки) центральна бібліотека для дітей (12 кв. м.) та Борщівська ЦБД – 50 кв. м.

Правовою формою визначається майнова власність бібліотек:

➤ 20 бібліотек для дітей володіють приміщеннями на праві оперативного управління;

➤ 11 розташовані в орендованих приміщеннях Бережанська ЦБД, Збаразька ЦБД, Кременецька ЦБД, Вишнівецька, Гримайлівська, Кременецька, Почаївська, Хоростківська міські дитячі книгозбірні, а також бібліотеки для дітей №3, №4, №5 Тернопільської міської ЦБС.

Для забезпечення комунікаційного зв'язку, координації взаємодії та вирішення виробничо-господарських проблем, бібліотеки для дітей використовують різноманітні засоби зв'язку. Проте, прикрим є факт відсутності стаціонарного телефонного зв'язку у Бережанській, Гусятинській, Заліщицькій, Зборівській, Кременецькій, Підволочиській, Тернопільській, Шумській районних та деяких міських бібліотеках для дітей. З 31 бібліотеки телефонізовано 7 районних бібліотек (із 15) та 8 міських (із 16). Свою електронну пошту мають 17 бібліотек для дітей.

### **Зміцнення матеріально-технічної бази бібліотек для дітей**

Повільними темпами, але просувається комп'ютеризація бібліотек для дітей. На кінець 2016 року із 31 бібліотеки 11 центральних районних та 9 міських бібліотек для дітей забезпечені ПК (54 одиниці), з них 47 комп'ютерів мають доступ до мережі Інтернет. Копіювально-розмножувальною технікою забезпечені 14 бібліотек для дітей (34 одиниці).

### **Основні показники діяльності бібліотек для дітей у 2016 році**

#### **Користувачі бібліотек**

У 2016 році в бібліотеках області обслужено користувачів-дітей 122 025 (123 289 у 2015 р.). **Табл.2**

Кількість користувачів, обслужених дитячими бібліотеками складає 59 732 (60 636 у 2015 р.), або 49 % від загальної кількості користувачів-дітей обслужених по області. Невелике зменшення користувачів у бібліотеках області відбулося майже у кожному районі.

### **Кількість обслужених користувачів**

№ п/п		2016 р.	2015 р.	+ -
1.	Центральні бібліотеки для дітей.	29251	30063	-812
2.	Міські бібліотеки для дітей	30481	30573	-92
3.	Сільські бібліотеки-філії	61801	62653	-852
Всього		121 533	123 289	-1 756

### **Кількість користувачів, згідно з єдиною реєстрацією**

Згідно з єдиною реєстрацією кількість користувачів-дітей у бібліотеках області у 2016 році становить 101 580.

Зокрема у:

- центральних районних бібліотеках для дітей – 20 293;
- міських бібліотеках для дітей – 21 084;
- сільських бібліотеках-філіях – 60 203.

В тому числі дитячими бібліотеками зареєстровано користувачів – 41 377 (-445 до 2015 р.), або 40,7% до кількості користувачів по області. Зменшення користувачів, згідно з єдиною реєстрацією по області становить (-2494).

### **Кількість користувачів, згідно з єдиною реєстрацією**

№ п/п		2016 р.	2015 р.	+ -
1.	Центральні бібліотеки для дітей	20293	20897	-604
2.	Міські бібліотеки для дітей	21084	20925	+159
3.	Сільські бібліотеки-філії	60203	62252	-2049
Всього		101580	104074	-2494

### **Відвідування бібліотек**

У 2016 році користувачі-діти відвідали бібліотеки майже 1,4 млн. разів. Зокрема у:

- центральних районних бібліотеках для дітей – 261 231;
- міських бібліотеках для дітей – 256 409;
- сільських бібліотеках-філіях – 879734.

У 2016 році спостерігається зменшення користувачів у центральних районних бібліотеках (-14242) та міських бібліотеках для дітей області (-1826).

Масові заходи діти відвідували рідше, ніж у 2015 році.

### **Кількість відвідувань бібліотек протягом року**

№ п/п		2016 р.	2015 р.	+ -
1.	Центральні бібліотеки для дітей	261231	275473	-14242
2.	Міські бібліотеки для дітей	256409	258235	-1826
3.	Сільські бібліотеки-філії	879734	843311	+36423
Всього		1397374	1377019	+20355

### **Інформаційне обслуговування користувачів**

Головним завданням у роботі бібліотек області залишається задоволення інформаційних потреб користувачів – дітей.

Інформаційним обслуговуванням охоплено 1539 абонентів (із 59732 користувачів-дітей), з них 354 – індивідуальним. Щорічно користувачам надається 10,2 тис. різних видів бібліографічних довідок.

### **Бібліотечний фонд**

Станом на 1.01.2017 року бібліотечний фонд документів у дитячих та сільських бібліотеках-філіях становить 2,077602 примірників книг.

Зокрема у:

- центральних бібліотеках для дітей:

2016 р. – 272 939 прим.;

2015 р. – 323 366 (-50427) прим. **Табл.3**

- міських бібліотеках для дітей:  
2016 р. – 374 105 прим.;
- 2015 р. – 381 051 (-6946) прим. **Табл.4**
- сільських бібліотеках-філіях:  
2016 р. – 1,430 558 прим.;
- 2015 р. – 1,487 929 (-57371) прим.
- Всього по області:  
2016 р. – 2,077602 прим.;
- 2015 р. – 2,192 346 (-114744) прим.

У складі бібліотечних фондів за видами документів, переважають книги 97,2%, періодичні видання становлять 2,8%. Література українською мовою – 64 %, російською – 36 %, мовами національних меншин - 0,005 %, іноземними мовами – 0,069 %.

Періодичні видання із загальної кількості фонду становлять:

- у центральних бібліотеках для дітей – 4,3 %;
- у міських бібліотеках для дітей – 5,5 %;
- у сільських бібліотеках-філіях ЦБС – 1,7 %.

Аудіовізуальних матеріалів – 94, електронних видань – 26. Обертаність літератури по області становить 1,1.

### **Надходження літератури**

За 2016 рік до бібліотек, що обслуговують дітей надійшло 25054 примірники нових документів (**Табл.5**), що в середньому складає 30 книг на одну бібліотеку. У сільську бібліотеку надійшло, в середньому, 18 книг, у центральні районні – 360 примірників, у міські – 332 документи. Поповнення фондів новою літературою дитячих та сільських бібліотек області складає 1,3 % від загального фонду, зокрема у:

- центральних районних бібліотеках для дітей – 1,8 %
- міських бібліотеках для дітей – 1 %
- сільських бібліотеках-філіях – 1 %

Надходження літератури становить – 24787 примірників документів, а вибуття – 47932 примірники. Вилучення видань в 2 рази переважає над поповненням фондів.



Надходження нової літератури, в порівнянні з 2015 роком збільшилось у центральних районних та міських бібліотеках для дітей, а також у сільських бібліотеках-філіях. Зокрема у:

- центральних районних бібліотеках для дітей:  
2016 р. – 6124 примірників;  
2015 р. – 5798 примірників (+326 до 2015 р.). **Табл.6**
- міських бібліотеках для дітей:  
2016 р. – 5319 прим.;  
2015 р. – 4013 прим. (+1306 до 2015 р.). **Табл.7**
- сільських бібліотеках-філіях.  
2016 р. – 14112 прим.;  
2015 р. – 14976 прим (-864 до 2015 р.).

Найбільше надходження було у Лановецькій ЦБД (857), Шумській (622), Збаразькій (617), Бережанській (541) та Бучацькій (530) центральних бібліотеках для дітей.

Сільські бібліотеки-філії обслуговують 64 тис. користувачів-дітей, проте кількість нових надходжень на одного користувача складає 0,16 %.

### **Вибуття літератури**

Вибуття літератури по області становить 47932 примірників.

Головними причинами переваги вибуття літератури над надходженням є велика зношеність дитячої літератури, недостатнє фінансування на комплектування бібліотек. Списання літератури для дітей у центральних районних бібліотеках для дітей складає – 56,5 тис. пр. (+46217\* до 2015 р.), у міських бібліотеках для дітей – 12,3 тис. прим. (-3747 до 2015 р.), у сільських бібліотеках-філіях – 71483 тис. прим. Недостатнє фінансове забезпечення комплектування бібліотек літературою для дітей призводить до диспропорції поступлень нових видань для дітей до вибуття літератури. Вибуття дитячої літератури переважає її надходження у Зборівській ЦБД – у 6 разів, Збаразькій, Підгаєцькій – 4 рази, Збаразькій, Козівській – 3 рази, у Бучацькій, Кременецькій, Тернопільській ЦБД – у 2 рази.

## Книговидача

Дитячими та сільськими бібліотеками – філіями ЦБС видано 2,865157 прим. документів, в тому числі 88,5 % - книг та 11,5 % - періодичних видань. Книговидача в дитячих бібліотеках області складає 1,198864 прим. документів (38,2 %) від загальної книговидачі читачам-дітям.

Протягом року дітям було видано:

– у центральних районних бібліотеках для дітей:

2016 р. – 551524 док.;

2015 р. – 578091 док. (-26567 до 2015 р.) **Табл.10**

– у міських бібліотеках для дітей:

2016 р. – 612684 док.;

2015 р. – 620773 док. (-8089 до 2015 р.) **Табл.11**

– у сільських бібліотеках-філіях ЦБС:

2016 р. – 1,690161 док.;

2015 р. – 1,666293 док. (+23868 до 2015 р.)

Читаність дітей по області становить – 22, в тому числі:

- у центральних районних бібліотеках для дітей – 19;
- у міських бібліотеках для дітей – 20;
- у сільських бібліотеках-філіях – 27.

Причинами зменшення книговидачі у сільських бібліотеках-філіях ЦБС є застаріла література для дітей, яка переважає у фондах бібліотек. Адже сформовані на сьогодні бібліотечні фонди не в повній мірі відповідають індивідуальним, освітнім, культурним та естетичним запитам користувачів-дітей.

## Надходження та використання коштів

У 2016 році загальна сума фінансування дитячих бібліотек області, за даними статистичних звітів, склала 7478 тис. грн. У порівнянні з попереднім роком, вона зменшилась на 225,3 тис. грн. Найбільша сума надходжень у Борщівській (395,8), Терехівській (373,8), Бучацькій (356), Бережанській (314,4) та бібліотеках для дітей Тернопільської міської ЦБС (515,4 тис. грн.).

Ліва частина коштів використана на оплату праці працівників дитячих бібліотек (5411,7 тис. грн.), 194,2 тис. грн. – на комплектування бібліотечних фондів. Для проведення поточних та капітальних ремонтів – 492,4 тис. грн., в тому числі

за рахунок коштів загального фонду – 400,9 тис. грн. Найменше профінансовано Тернопільську ЦБД (В. Бірки) – 87,3 тис. грн., Підгаєцьку ЦБД (126,4 тис. грн.), Заліщицьку ЦБД (165,3 тис. грн.). Багато років поспіль найкраще фінансується централізована бібліотечна система міста Тернополя. На утримання п'яти дитячих бібліотек у 2016 році використано 2767,1 тис. грн. (на кожну із п'яти дитячих бібліотек – приблизно по 553,4 тис. грн.).

Щодо використання коштів, то загальна сума у 2016 р. становила 7466,4 тис. грн., втому числі:

– в центральних районних бібліотеках для дітей:

2016 р. – 3613,2 тис. грн.

2015 р. – 3835,8 тис. грн. **Табл.8**

– в міських бібліотеках для дітей:

2016 р. – 3853,2 тис. грн.

2015 р. – 3876,4 тис. грн. **Табл.9**

Всього по дитячих бібліотеках області:

2016 р. – 7466,4 тис. грн.

2015 р. – 7712,2 тис. грн.

### **Фандрейзингова діяльність, додаткові послуги в бібліотеках для дітей**

Протягом року бібліотеки для дітей надавали користувачам – дітям додаткові послуги, від яких до спеціального фонду надійшло 32,6 тис. грн., в тому числі в центральних районних бібліотеках для дітей – 4,2 тис. грн., в міських бібліотеках для дітей – 28,4 тис. грн. Благодійні та спонсорські внески складають 25,3 тис. грн., інші джерела – 359,4 тис. грн.

Найбільше коштів від платних послуг одержали: Бучацька (1,5 тис. грн.), Теребовлянська (0,9 тис. грн.) та Монастириська (0,7 тис. грн.) центральні бібліотеки для дітей. 28 тис. грн. – бібліотеки для дітей №№1,2,3,4,5 Тернопільської міської ЦБС. Від благодійної і спонсорської допомоги найбільше коштів одержала Бучацька ЦБД (16,1 тис. грн.) та Кременецька ЦБД (3,5 тис. грн.). Всього по районних бібліотеках спонсорська допомога становила – 24,3 тис. грн.

На кінець року не використано 9,5 тис. грн. із спеціального фонду, зокрема у Шумському районі (3,3 тис. грн.). Не використали 0,3 тис. грн. Теребовлянська ЦБД, 0,1 тис. грн.

Кременецька міська бібліотека для дітей та 5,8 тис. грн. бібліотеки для дітей Тернопільської міської ЦБС.

Таке нерівномірне та не пропорційне фінансове забезпечення не дозволяє повноцінно функціонувати бібліотекам для дітей. А також позбавляє їх можливості удосконалювати та поліпшувати комфортне середовище бібліотечних приміщень та умови обслуговування наймолодших громадян України, підвищувати позитивний імідж сучасної бібліотеки серед жителів міст, сіл та селищ Тернопільської області.

### **Бібліотечний персонал**

В бібліотеках для дітей області працює 107 активних, талановитих та креативних бібліотечних спеціалістів. Багато своїх зусиль вони спрямовують на формування особистості дитини, залучення ширшого кола дітей до читання. Намагаються враховувати зміни у медіа просторі, запитах дітей і підлітків, освоюють нові технології, комп'ютерну техніку, використовують сучасне обладнання. Бібліотекарі підвищують свої професійні навички та кваліфікацію на обласних семінарах, під час тренінгів, що відбуваються на базах Інтернет – центрів обласних бібліотек. Створення позитивного професійного образу бібліотекаря та його фахової діяльності, визначається на рівні оптимальної форми взаємин з користувачами, шкільними та дошкільними закладами в кожному районі Тернопільщини. Відбувається постійне оновлення знань бібліотечних спеціалістів, які спрямовуються на підвищення якості та комфортності обслуговування користувачів.

За освітнім рівнем бібліотечних спеціалістів (107) – 65 % із них мають повну вищу та базову вищу спеціальну освіту. Майже 63,5 % бібліотечних спеціалістів працюють в дитячих бібліотеках понад 20 років:

- 5 % - до 3-х років
- 11,1 % - 3-9 років,
- 20,4 % -10 – 20 років

Із 107 бібліотечних спеціалістів дитячих бібліотек області 15 (14 %) працюють неповний робочий день. До цього змушує серйозне недофінансування бібліотечної галузі у окремих районах Тернопільської області (Борщівському, Гусятинському, Збарзькому та інших районах).

## Методична робота

Методична діяльність центральних районних бібліотек для дітей у 2016 році включала такі напрямки, як аналізування діяльності сільських бібліотек по роботі з дитячим населенням, впровадження інновацій, допомога бібліотекарям в популяризації дитячої літератури, робота з довідково-бібліографічним апаратом бібліотеки, організація та проведення Тижня дитячого читання, Літніх читань для дітей. Протягом року працівниками районних бібліотек для дітей здійснено 186 виїздів (у т.ч. 31 комплексний) у бібліотеки-філії області.

В наш час вимоги до професії бібліотекаря швидко змінюються і ускладнюються. Тому, найбільш пріоритетним напрямом залишається **підвищення кваліфікації бібліотекарів**. У 2016 році для підвищення фахового рівня сільських бібліотекарів проведено 24 районних семінари та семінари-практикуми за темами:

- ✓ «Роль бібліотеки у розвитку національної свідомості», «Сучасний бібліотечний простір: вплив на внутрішній світ і поведінку дитини» (Кременецька ЦБД);
- ✓ «Духовно-моральне виховання читачів у бібліотеці», «Стратегія формування, використання та збереження книжкового фонду» (Підволочиська ЦБД);
- ✓ «Розвиток сімейного читання, як один із аспектів формування майбутнього читача» (Монастириська ЦБД);
- ✓ «Українська книга в дитячому читанні» (Буцацька ЦБД);
- ✓ «Сучасні технології залучення до читання», «Бібліотека: особливості національно-патріотичного виховання сьогодення» (Козівська ЦБД);
- ✓ «Дитяче читання – основа задоволення освітніх, соціокультурних потреб дитини», «Бібліотекар і читач: взаєморозуміння та співпраця» (Гусятинська ЦБД);
- ✓ «Краєзнавча робота бібліотеки як складова національно-патріотичного виховання дітей та юнацтва» (Збаразька ЦБД);
- ✓ «Бібліотека і користувач: формування якісного читання» (Шумська ЦБД);
- ✓ «Екологічне виховання – пріоритетний напрямок діяльності бібліотек» (Лановецька ЦБД);

- ✓ «Програмно-проектна діяльність бібліотек для дітей» (Тернопільська центральна бібліотека для дітей міської ЦБС).

З метою комплексного і тематичного вивчення та надання методичної і практичної допомоги бібліотекам-філіям з різних напрямків роботи та з реалізації ними державних і районних програм Бучацькою центральною бібліотекою для дітей надано 35 практичних консультацій (групових – 2, індивідуальних – 33). Здійснено стажування 2-х новопризначених працівників – бібліотекарів бібліотек-філій району.

Заступник директора Гусятинської ЦБС по роботі з дітьми Надія Пенюта щомісячно проводить огляди спеціальної преси «Бібліотечні новинки», години інформації «На замітку бібліотекарю». Крім того, для бібліотекарів Гусятинської ЦБС відбувся практикум на тему «Нетрадиційне форми і методи роботи з читачами-дітьми», стажування «Нові вимоги в індивідуальній роботі з читачами-дітьми», методичні дні «Увага! Новинки!» (огляд журналів «Світ дитячих бібліотек», «Бібліотечна планета», «Бібліотечний вісник», «Українська культура»), майстер-класи «Будьте креативні». Працівники бібліотеки взяли участь у круглому столі до Всеукраїнського дня бібліотек «У майбутнє з бібліотекою».

У Козівській ЦДБ постійно поповнювались новими матеріалами тематичні папки: «До уваги працівників бібліотек», «Методичні поради бібліотечним працівникам», надавались методичні поради, рекомендації в організації та проведенні масових заходів. Вивчено і узагальнено досвід роботи бібліотек-філій «Канікули з книгою – 2016!» (літні читання); «Добрий день книжковий тиждень» (Тиждень дитячого читання).

У Борщівському районі практикують проведення виїзних творчих лабораторій, одна з яких «Духовний світ та читацькі запити дітей та молоді» відбулася на базі бібліотеки-філії с.Кривче. Під час заходу надавались консультації з наступних питань: «Бібліотеки, дошкільні та шкільні заклади: шляхи взаємодії», «Робота з дітьми: єдність у різноманітті», «Сучасний учень у селі: задоволення його запитів у бібліотеці». Колеги ділились досвідом співпраці з дитячими садочками, школами та органами місцевого самоврядування.

Працівники Зборівської ЦБД проводили методичні дні «Бібліотека – центр духовного та культурного спілкування користувачів», «Ініціатива і творчість бібліотекаря – запорука ефективного функціонування бібліотеки», організовано годину творчих знахідок з власного досвіду роботи «Ігрові форми масової роботи з читачами-дітьми», день професійного спілкування «Організація роботи сільської бібліотеки: обмін досвідом».

Заліщицька ЦБД провела Школу молодого бібліотекаря «Форми і методи популяризації літератури з питань національно-патріотичного виховання серед читачів-дітей». Також, для фахівців району відбулись методичні дні «Увага! Бібліоновини», професійні діалоги «Роль книги у сімейному вихованні дітей», години взаємних порад «Наочна форма популяризації літератури», інформаційні виступи «З досвіду роботи».

Майстер-класи «Інноваційні методи діяльності бібліотеки в сучасних умовах», «Створення привабливого інформаційного середовища сучасної сільської бібліотеки», тренінги: «Ресурси та послуги сільської бібліотеки, аспекти оновлення та активізації», «Основи комп'ютерної грамотності з працівниками бібліотек району», творчі лабораторії «Бібліотека – центр краєзнавства» проводились у Збарзькій, Кременецькій та Монастириській ЦБД.

## Таблиці

Табл. 1

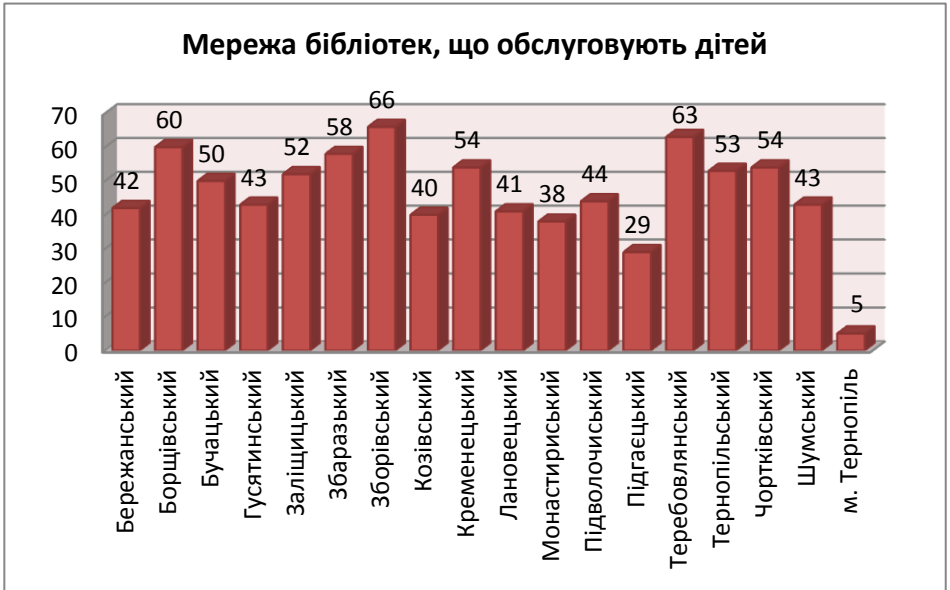


Табл. 2

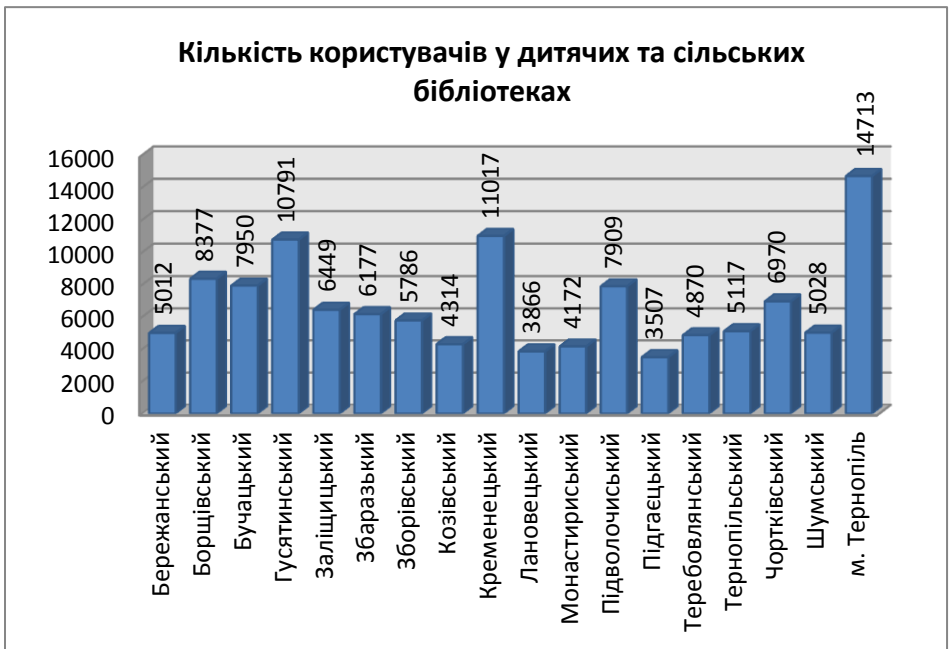




Табл. 3

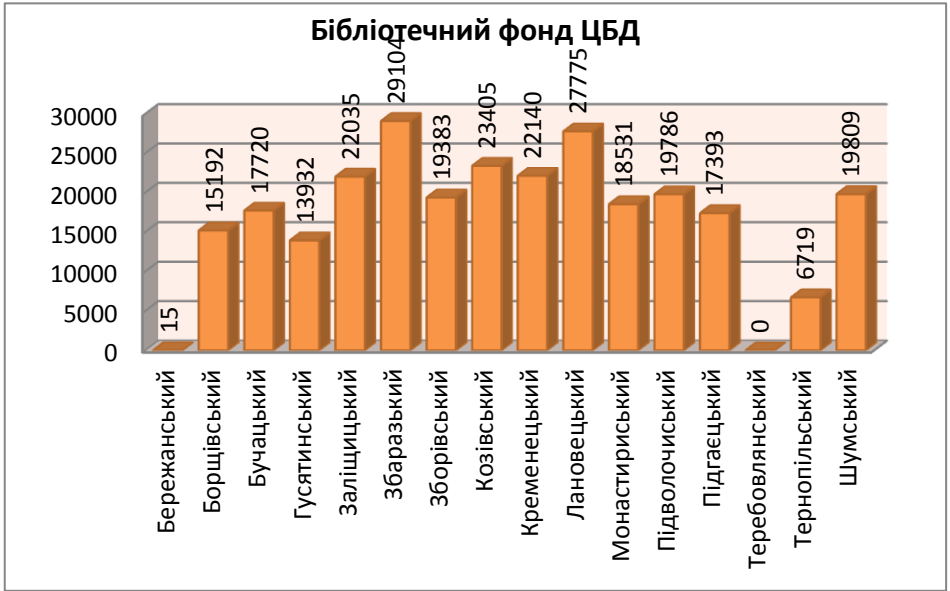
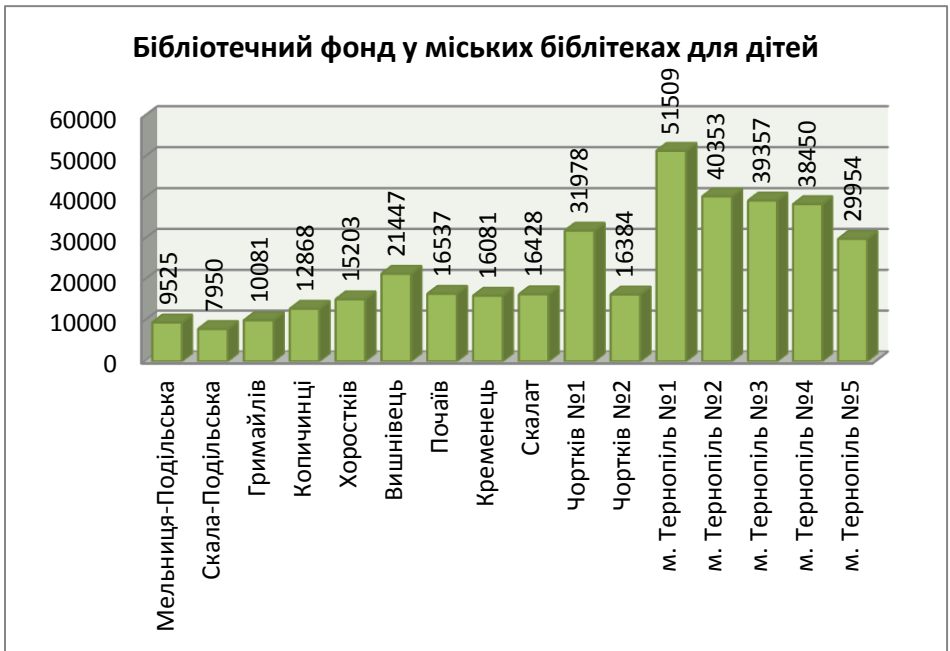
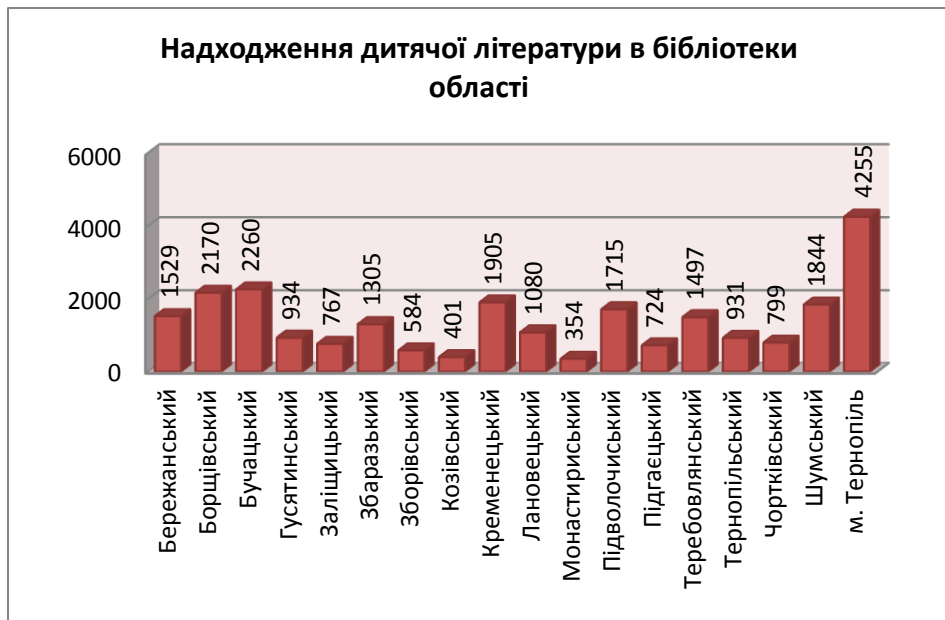


Табл. 4



**Табл. 5**



**Табл. 6**



Табл. 7

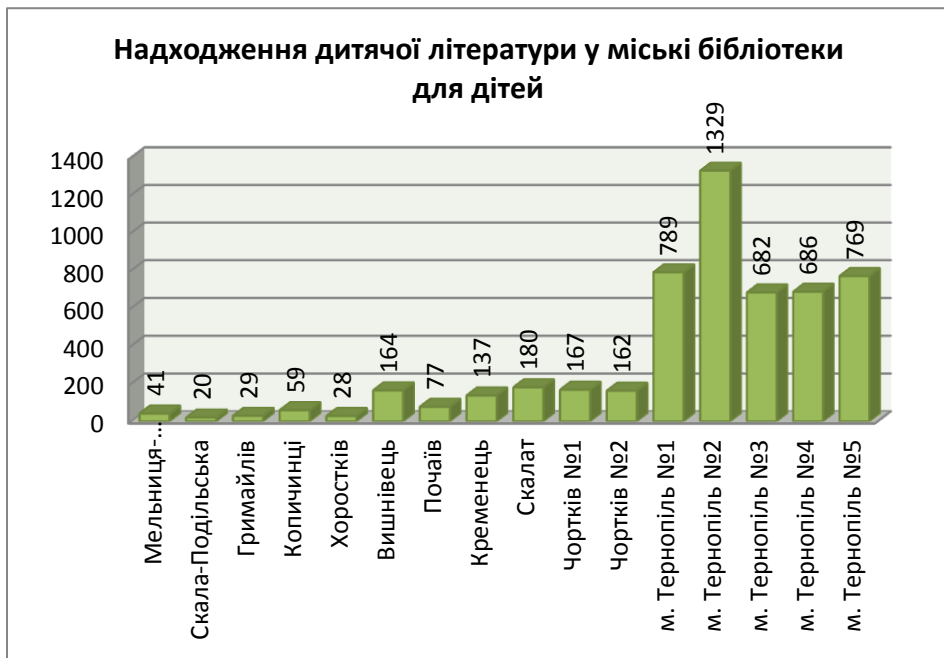
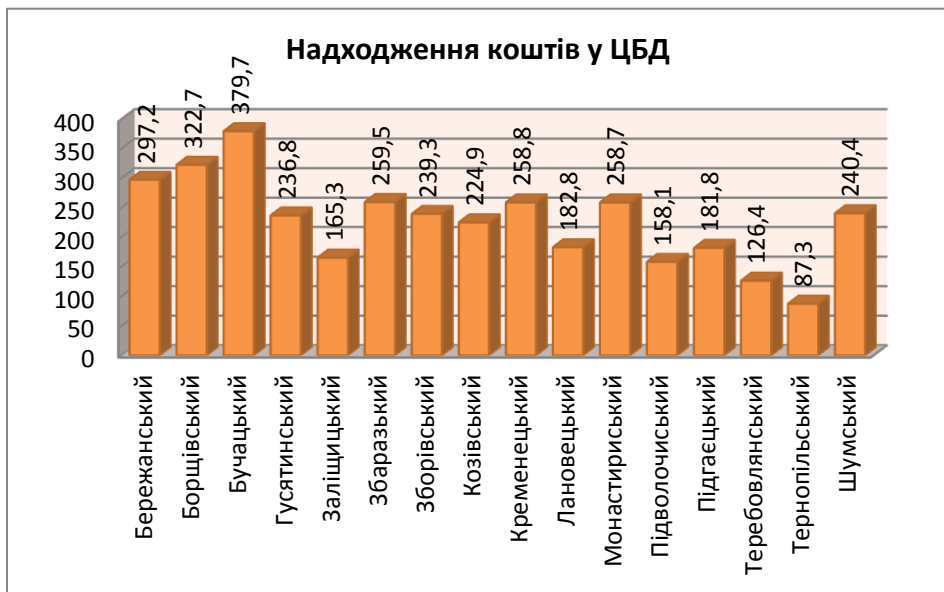
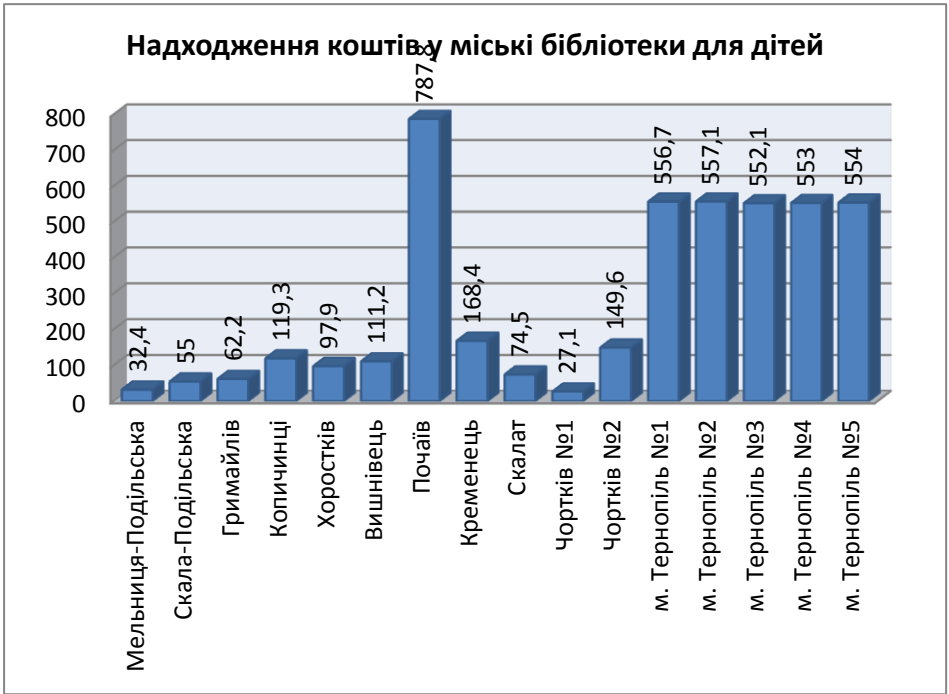


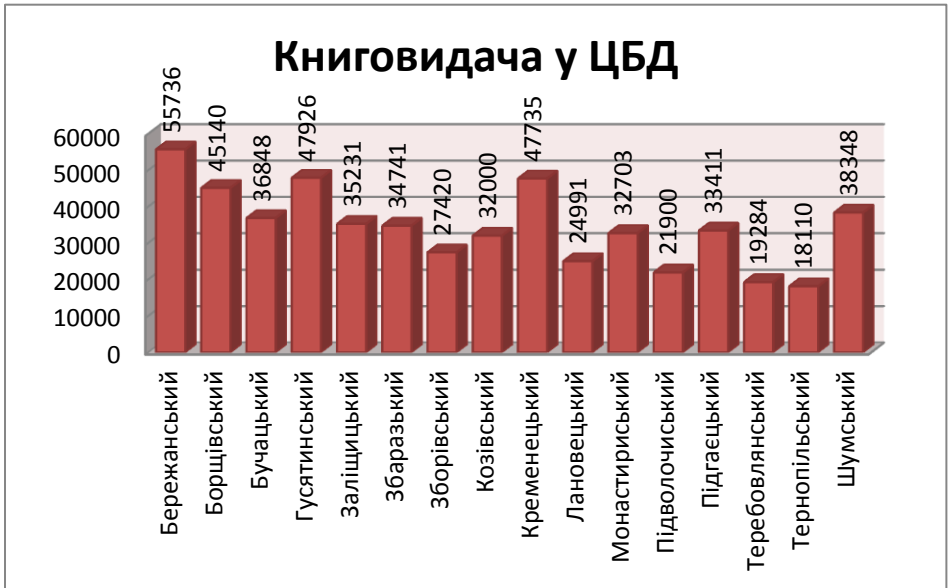
Табл. 8



**Табл. 9**

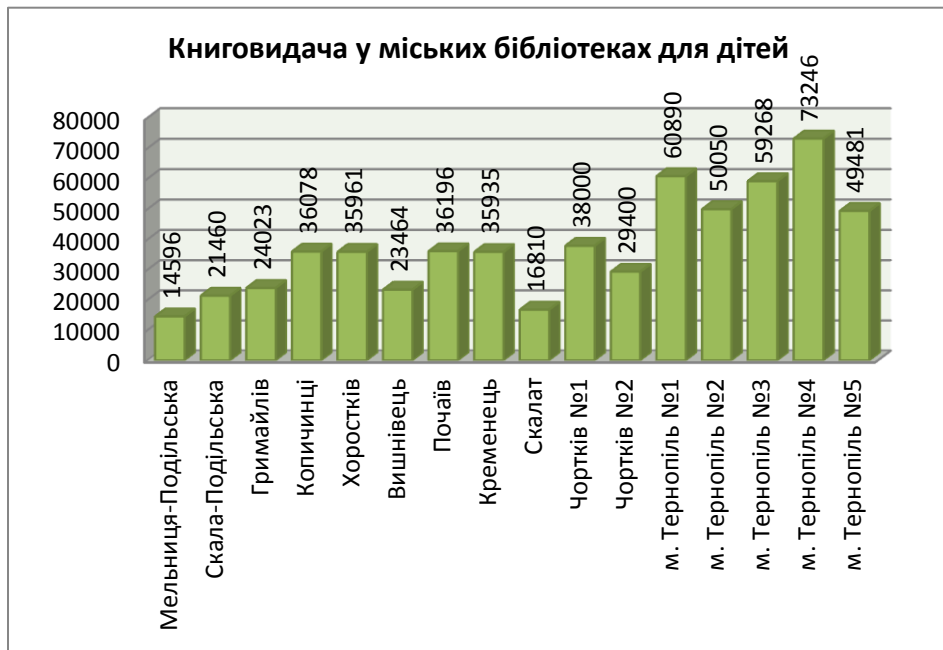


**Табл. 10**



\*Фонди Бережанської та Теребовлянської ЦБД перейшли у власність ОТГ. 36

Табл. 11



## Для нотаток